

VÝCHOVA k INTELIGENCI

*Též k smyslům důvěru máš míti.
Nic nemohou ti namluviti,
když neuspán bdí rozum tvůj!*
(J.W. Goethe: „Odkaz“)

Ve tmě se nelze orientovat, nemůžeme-li si na své okolí posvítit. Obdobně si musíme i ve svém duševním nitru sjednat jasno (objasnit, vysvětlit) o sobě i o svém okolí, chceme-li se vyvarovat všemožným kolizím, jež nám jinak hrozí. Kolize jsou vlastně našemu pozorování přirozeně vnucené vjemy podnětných (poučných) projevů vnější reality. Naše subjektivní reakce (úsudky) na vnímané objektivní podněty mohou být ovšem dvojí:

a/ bezprostřední (neinteligentní) = přirozený úsudek (soud) o přirozeně pozorovaném (vnímaném) objektu

b/ zprostředkované (inteligentní) = mezi přirozený vjem a úsudek vložíme umělé uvažování (myšlení) o vnímaném

Zkrátka, přirozená neinteligence soudí na základě pouhého pozorování (tzv. „prvního dojmu“), popř. na základě zkušenosti s pozorovaným, zatímco uměle vyučená inteligence soudí na základě logického uvažování o pozorovaném.

V akademickém Slovníku cizích slov (1996) se praví: „*Intelligence je rozumová schopnost řešit nové nebo složité situace.*“ Akademičtí „odborníci“ pak testují inteligenci tzv. IQ testy, v nichž se měří rychlost řešení (čas) abstraktních hlavolamů. Skutečnost, že české „rychle“ se slovensky řekne „chytro“, nás však může poučit, že IQ testy neměří inteligenci, ale chytrost (bystrost). Chytrost ovšem ještě není inteligence, ale schopnost pohotově orientace (duchapřítomnosti), využívající zkušenosti, ať už vlastní (nabyté pozorováním) nebo cizí (nabyté sdělením, poučením). Chytrost primitiva může snadno triumfovat nad inteligencí, zejména v podmínkách známým primitivovi, nikoliv mysliteli. Prostředí, v němž se primitiv rychle (chytře) orientuje, protože si na ně zvykl (vyrůstal v něm), může být stejně dobře přírodní, jako abstraktní, či jiné. Zkrátka, chytrost není inteligence, ale bystřejší neinteligence.

Ne-inteligence je dvojí:

a/ prsto- Duchost = úsudek nepoučený o vnímaném = tupost, těžkopádnost

b/ ducha- přítomnost = úsudek poučený o vnímaném zkušeností = chytrost, pohotovost (rychlá orientace v paměti)

Jako nás z tvrdého spánku (z tuposti) může probudit reakce na nepříjemně opakované řinčení budíku, tak musí být spící rozum z přirozené neinteligence probouzen zkušeností s opakovanými vjemy:

„Opakování je matkou moudrosti!“ (J.A. Komenský)

Právě probuzení chytrosti umožňuje neinteligenci nastoupit cestu vývoje k inteligenci. Doslova masové probuzení tohoto druhu zná historie např. jako tzv. „národní probuzení“.

Zatímco nástroj uvažování (spící rozum) můžeme dědit (geneticky) podobně jako dědíme např. housle, umění logicky uvažovat zděděným rozumem, stejně jako umění hry na zděděné housle, dědičné není. Tomu se lze naučit jen u mistrů příslušné řemeslné dovednosti. Vývoj samotné inteligence má pak tři různé stupně:

Na prvním stupni se učíme základům logiky u všudypřítomného učitele, zvaného příroda, která je pro počátek vývoje logického myšlení tou nejvhodnější součástí reality. Neboť to, co v objektivní přírodě pozorujeme jako neměnný řád (logiku přírodních sil), to si ve své subjektivní přirozenosti osvojujeme jako „neprůstřednou“ logiku myšlenek (představ a pojmů):

„Zjevným, dokazujeme skryté!“ (Aristoteles)

Druhým stupněm osvojování logiky je přímé poznávání subjektivní logiky plodných myslitelů zdravého rozumu:

„Kdo se stýká s moudrými, stane se moudrým.“ (Menandros)

Třetím stupněm osvojování logiky je konečně poznání samotného Loga:

„Setrváte-li v mém Slovu (Logu), mými pravými učedníky budete!“ (Jan: 8, 30)

Logika (Logos) uvažování vstupuje mezi přirozené vnímání a přirozený soud, jako vertikála mezi dvě horizontály ($\rightarrow\leftarrow$), tj. v pravouhlé konfiguraci obráceného „T“ ($\perp$). Proto je také vývoj inteligence nazýván „pravou cestou“ (pravouhlo), resp. „pravou přímou cestou“.

Nejsou však všechny cesty pouze přímé a už vůbec ne pravé. Jsou také cesty nepřímé a nepravé, mezi něž patří např. cesty, uzavřené do pověstných bludných kruhů ($\curvearrowright, \curvearrowleft$), jako mytický Labyrinthos ($\odot$).

To prý zlomyslní skřítkové kladou poutníkům do cesty „bludné kořeny“, aby sešli na scestí (bloudili věčně lesem), jakmile o ně klopýtnou. Pojem „bludný kořen“ ukazuje svým „kofenem“ na základy lidského poznání, jež jsou, jako každému zjevná realita, použitelné jako důkazy (tzv. „axiómy“), jimiž dokazujeme existenci skryté reality (ideji, zákonitosti, sil atp.):

„U kořene stromu je svinutý had. Toho hada zabijte, strom přesaďte a ponese zase zlatá jablka!“
(tzv. „lidová“ pohádka: „Tři zlaté vlasy Děda Vševěda“)

Dalo by se říci, že bludné kořeny jsou zlomyslnými skřítky kladeny mezi J.A. Komenského a Aristotela, tj. tam, kde probuzená chytrost nastupuje cestu k inteligenci, kde počíná vývoj reálné logiky:

„Kdo splete první knoflík, ten se už řádně nezapne!“ (J.W. Goethe)

Tzn., že zlomyslní skřítkové kladou bludné kořeny pod nohy chytrosti. Stačí jí jen polichotit (IQ testem, diplomem atp.) a ona si zapamatuje, že o míře její inteligence, stejně jako o všech ostatních pravdách, rozhoduje dobrozdání autorit, zvaných „odborníci“. Jaký div, že sama zatouží, stát se „odborníkem“. Proto dnes o lidském vědění nerozhoduje pravdivé poznávání reality, ale tendenční mínění akademických odborníků. Neboť tak, jako lze nejasné objasnit (temné vysvětlit), tak lze naopak jasné zatemnit (srovnej tzv. „zatmění Slunce“ Měsícem). Odtud zvrácený vývoj chytrosti namísto k inteligenci ke „vzdoro-inteligenci“ (zchytralosti, vychytralosti):

„Nezchytralejší ze všech živočichů polních, ...byl had.“ (1. Mojžiš: 3, 1)

„Draco interfecit se ipsum, maritat se ipsum, impregnat se ipsum.“
(drak se sám zabíjí, žení se sebou samým, oplodňuje sebe sama)

Hadí plémě „skřetů odborníků“, uznávajících se navzájem za „velikány“ vědění, staví na trojí iluzi:
a/ myšlení je něco zcela soběstačného (srovnej emancipaci „abstraktní matematiky“ od konkrétní reality)
b/ odborně myslet lze jen v akademickém kolektivu, v němž si osvědčené autority dávají navzájem za pravdu
c/ konečné poznání není možné, neboť k pravdě se lze jen donekonečna přibližovat

Tak byl do řádného vývoje pravé inteligence vpuštěn neřádný vývoj bludné vzdoro-inteligence:

- 1/ tupá prostoduchá ne-inteligence = usuzování na základě pouhého pozorování
- 2/ chytrá duchapřítomná ne-inteligence = usuzování na základě zkušenosti s pozorováním
- 3/ zchytralá lživost vzdoro-inteligence = usuzování na základě pouhého uvažování, bez ohledu na pozorované
- 4/ pravdivá duchaplňá inteligence = usuzování na základě logického uvažování o pozorovaném

Nuže, na samém počátku cesty poznání (2) jsme zchytralou vzdoro-inteligencí (3) sváděni na scestí autoritativně překrucovanými pravdami (U), tendenční lhavostí, tautologiemi a paradoxy. Akademickým školstvím a povinnou školní docházkou jsme nuceni, namísto pravou přímou cestou (1,2→4), kráčet cestou překonávání vzdoro-inteligence:

„Připravte příchod a urovňte cestu Páně.“ (Izaiáš: 40, 3 - Matouš: 3, 3 - Jan: 1, 23)

Úsilím, které vyvineme překonáváním bludných kořenů vzdoro-inteligence, si osvojíme potřebné síly ke sjednání nápravy ve vnitřním i vnějším světě:

„Tvůj nepřítel je tvůj učitel!“ (buddhistické přísloví)

Inteligence, která potřela vzdoro-inteligenci, je vnitřním světlem (schopností vysvětlovat, objasňovat), jež nám dává pravdivé poznání pravdy, jímž si osvojujeme schopnost svobody. Můžeme-li si totiž ve tmě posvítit (vysvětlit, objasnit) světlem vlastního zdravého rozumu, můžeme se také vyhnout všem možným kolizím:

„Poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí!“ (Jan: 8, 31)

Projevíme-li pak světlo inteligence z nitra ven, jakoby do temnot (1,2,3) vnějšího světa vyšlo Slunce. Nenapravitelně vzdoro-inteligentní skřeti se rozprchnou jako švábi, ostatní se shromáždí jako učedníci kol svého Mistra:

- 5/ moudrost = obětování vlastní svobody a vlastních schopností bližním (vynesení inteligence z nitra ven)